

Edyta Mucha

Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie

ORCID: 0000-0003-2629-8936

e.mucha@wspol.edu.pl

Podrabianie napojów alkoholowych – problem dotyczący państwo i konsumentów

Kwestia podrabiania towarów na świecie

Nielegalny handel podrobionymi towarami stanowi poważne i rosnące zagrożenie dla gospodarki światowej, a także oddziałuje negatywnie na zdrowie konsumentów oraz bezpieczeństwo publiczne. Pandemia COVID-19 stworzyła idealne możliwości przestępcom, którzy chcą produkować i dystrybuować towary podrabiane i niespełniające norm¹. Odnosi się to zwłaszcza do sektorów wysokiego ryzyka, takich jak leki lub alkohol, gdzie przerwane łańcuchy dostaw i zmieniający się popyt stworzyły nowe możliwości działalności przestępczej.

W 2019 r. handel towarami podrobionymi stanowił do 2,5% światowego handlu, co potwierdza, że proceder ten jest istotnym problemem dotyczącym zarówno państwo, jak również społeczeństwo². W Unii Europejskiej oznaczenia geograficzne dla wina, napojów spirytusowych, produktów rolnych i środków spożywczych są chronionymi prawami własności intelektualnej, które działają jak poświadczenie, że niektóre produkty posiadają szczególne cechy związane z ich pochodzeniem geograficznym i sposobem produkcji. Konsumenty są często gotowi zapłacić wyższą cenę za takie produkty w porównaniu z produktami nieposiadającymi oznaczenia geograficznego. Toteż gdy dany produkt nie jest zgodny ze specyfikacją, konsument jest oszukiwany³.

¹ Europol, *Counterfeits, substandard goods and intellectual property crime in the COVID-19 pandemic*, s. 5, https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/report_covid_19__viral_marketing_counterfeits.pdf (data dostępu: 15.09.2022).

² OECD, *Dangerous fakes: trade in counterfeit goods that pose health, safety and environmental risks*, <https://www.oecd.org/publications/dangerous-fakes-117e352b-en.htm> (data dostępu: 15.09.2022).

³ EUIPO, *2020 Status Report On IPR Infringement. Why IP Rights are important, IPR infringement, and the fight against counterfeiting and piracy*, s. 27, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d7e6f903-c577-11ea-b3a4-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF> (data dostępu: 15.09.2022).

Szacuje się, że w Unii Europejskiej wartość strat spowodowanych podrabianiem napojów spirytusowych wynosi 740 mln euro, natomiast wina – 530 mln euro. Legalni producenci napojów spirytusowych i wina w Unii Europejskiej każdego roku tracą 1,3 mld euro z powodu podrabiania ich towarów⁴. W Polsce sprzedaż podrabionych napojów spirytusowych i wina powoduje spadek obrotów i zatrudnienia w innych sektorach gospodarki oraz straty 141 mln euro, a także utratę 2782 miejsc pracy. Podróbki uderzają przede wszystkim w legalnych producentów, powodując szkody finansowe oraz wizerunkowe⁵.

Alkohol jest atrakcyjnym rynkiem nielegalnego handlu, który swoim obszarem obejmuje:

- podrabione i nieoryginalne produkty naruszające prawa własności intelektualnej legalnych producentów oraz sprzedawane w fałszywych lub wprowadzających w błąd opakowaniach,

- produkty przemywane z innych krajów, które zostały nielegalnie przywiezione lub przemycone do kraju jurysdykcji i sprzedawane bez uiszczenia ceł lub podatków akcyzowych,

- produkty wytwarzane domowym sposobem w pomieszczeniach gospodarczych lub kompleksach leśnych (bimber),

- produkty wytwarzane w wyniku odkażania alkoholu technicznego przeznaczonego do celów przemysłowych (alkohol zastępczy), np. płyny do dezynfekcji rąk, płyny po goleniu lub woda kolońska albo płyny do spryskiwaczy⁶.

Zaprezentowana w artykule problematyka ma na celu przybliżenie zjawiska podrabiania napojów alkoholowych oraz wskazanie czynników wpływających na jego rozwój. Ważnym aspektem poruszonym w opracowaniu jest także charakterystyka nowych obszarów działalności przestępczej w tym zakresie, jak również przedstawienie skutecznych metod przeciwdziałania i zwalczania zjawiska podrabiania napojów alkoholowych.

Pojęcie, zakres i tendencje podrabiania napojów alkoholowych

W ustawodawstwie krajowym i międzynarodowym nie istnieje definicja legalna podrabiania napojów alkoholowych. Food Standards Agency posługu-

⁴ N. Wajsaman, C. Burgos, C. Davies, *Koszt ekonomicznych naruszeń praw własności intelektualnej do napojów spirytusowych i wina*, s. 14, https://euipo.europa.eu/tunnelweb/secure/webdav/guest/document_library/observatory/resources/research-and-studies/ip_infringement/study8/wines_and_spirits_pl.pdf (data dostępu: 15.09.2022).

⁵ Fundacja Warsaw Enterprise Institute, *Przemysł spirytusowy w Polsce*, s. 36, <https://wei.org.pl/wp-content/uploads/2019/01/Przemysl%20spirytusowy-w-Polsce.pdf> (data dostępu: 15.09.2022).

⁶ OECD, *Illicit trade in high-risk sectors, implications of illicit alcohol for public health and criminal networks*, https://www.oecd-ilibrary.org/governance/illicit-trade-in-high-risk-sectors_1334c634-en (data dostępu: 15.09.2022).

je się terminem „falszywy alkohol”, przez który rozumie się alkohol wytwarzany w nielicencjonowanych destylarniach lub domach przez ludzi i przeznaczony do sprzedaży⁷. Zazwyczaj fałszowane są wyroby o wysokiej zawartości alkoholu oraz markowe wina włoskie, francuskie lub hiszpańskie⁸.

Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności wprowadziła co prawda w art. 3 ust. 3 pkt 45 pojęcie środka spożywczego zafałszowanego, oznaczającego żywność, której skład bądź inne właściwości zostały zmienione, a konsument nie został o tym w sposób właściwy poinformowany, albo środek spożywczy, w którym zostały wprowadzone zmiany mające na celu ukrycie jego rzeczywistego składu lub innych właściwości, jednakże nie odnosi się *in concreto* do podrabiania napojów alkoholowych⁹. Art. 3 ust. 3 pkt 45 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności wskazuje tylko, kiedy w szczególności mamy do czynienia ze środkiem spożywczym zafałszowanym (tabela 1).

Tabela 1

Sposoby zafałszowania środków spożywczych

Lp.	Sposoby zafałszowania środków spożywczych
1	Dodanie do środka spożywczego substancji zmieniających jego skład lub obniżające jego wartość odżywczą.
2	Odjęcie w środku spożywczym składnika lub zmniejszenie zawartości jednego lub kilku składników decydujących o wartości odżywczej lub innej właściwości środka spożywczego.
3	Dokonanie zabiegów, które ukryły rzeczywisty skład środka spożywczego lub nadały mu wygląd środka spożywczego o należytej jakości.
4	Niezgodnie z prawdą podanie nazwy, składu, daty lub miejsca produkcji, terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości albo w inny sposób nieprawidłowe oznakowanie wpływające na bezpieczeństwo środka spożywczego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności (Dz.U. z 2020 r., poz. 2021).

W praktyce zafałszowanie napojów alkoholowych może polegać na użyciu cukru trzcinowego i buraczanego do wina oraz dodatku ekstraktów bogatych w antocyjany w celu barwienia wina. Częstym działaniem jest również podawanie nieprawdziwej deklaracji odmiany winogron i regionu pochodzenia, jak również maskowanie braku leżakowania napojów alkoholowych¹⁰.

⁷ Food Standards Alcohol, *Fake alcohol*, <https://www.food.gov.uk/safety-hygiene/fake-alcohol> (data dostępu: 15.09.2022).

⁸ W. Pływaczewski, *Zorganizowane formy przestępczości w sektorze żywności – obszary zagrożeń i przeciwdziałanie*, [w:] A. Lewkowicz, W. Pływaczewski (red.), *Przeciwdziałanie patologiom na rynku żywności*, Szczytno 2015, s. 15.

⁹ Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności (Dz.U. z 2020 r., poz. 2021); R. Płocki, *Bezpieczeństwo żywności w kontekście jej fałszowania*, Szczytno 2017, s. 110.

¹⁰ Z. Targoński, A. Strój, *Zafałszowania żywności i metody ich wykrywania*, „Żywność. Nauka. Technologia. Jakość” 2005, nr 4, s. 34.

Warto podkreślić, że żywność – zgodnie art. 3 ust. 3 pkt 45 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności – nie jest traktowana jako zafalszowana w przypadku, gdy konsument został prawidłowo poinformowany o zmianie składu lub właściwości środka spożywczego. Obowiązek ten odnosi się do określonego znakowania żywności oraz odpowiednich informacji podawanych w oznakowaniu opakowanych środków spożywczych i środków spożywczych bez opakowań przeznaczonych bezpośrednio dla konsumenta końcowego lub do zakładów żywienia zbiorowego oraz sposobu znakowania tych środków spożywczych¹¹.

Wydaje się zasadne, aby termin „podrabiany alkohol” został dookreślony w ustawodawstwie krajowym w ustawie z dnia 18 października 2006 r. o wyrobie napojów spirytusowych oraz o rejestracji i ochronie oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych¹², a także w ustawie z dnia 2 grudnia 2021 r. o wyrobach winiarskich¹³.

Istotne jest również wskazanie takiej definicji w prawie unijnym, tj. w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/787 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie definicji, opisu, prezentacji, etykietowania napojów spirytusowych, stosowania nazw napojów spirytusowych w prezentacji i etykietowaniu środków spożywczych, ochrony oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych, wykorzystywania alkoholu etylowego i destylatów pochodzenia rolniczego, uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 110/2008¹⁴.

Podrabianie alkoholu można zdefiniować jako oszustwo polegające na imitacji legalnych produktów markowych, naruszających prawa własności intelektualnej legalnych producentów. W takiej sytuacji podrobiony alkohol jest świadomie błędnie oznaczony jako zarejestrowany znak towarowy.

Obecnie, podrabianie alkoholu odnosi się wyłącznie do zarejestrowanego znaku towarowego. Nie obejmuje swoim zakresem nielegalnego alkoholu, który został podrobiony przez przestępcę w taki sposób, że nie narusza żadnego znaku towarowego. Za przykład można podać butelkę niemarkowego, niespełniającego norm napoju alkoholowego, oferowanego na nielegalnych rynkach z etykietą „wódka”, która jest wyraźnie nielegalna, ale nie może naruszać żadnego znaku towarowego, a zatem nie może być podrobiona¹⁵.

¹¹ M. Kotowska, A. Chodorowska, *Prawnokarne i kryminologiczne aspekty ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia*, [w:] A. Lewkowicz, W. Pływaczewski (red.), op. cit., s. 37.

¹² Ustawa z dnia 18 października 2006 r. o wyrobie napojów spirytusowych oraz o rejestracji i ochronie oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych (Dz.U. z 2020 r., poz. 1419).

¹³ Ustawa z dnia 2 grudnia 2021 r. o wyrobach winiarskich (Dz.U. z 2022 r., poz. 24).

¹⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/787 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie definicji, opisu, prezentacji i etykietowania napojów spirytusowych, stosowania nazw napojów spirytusowych w prezentacji i etykietowaniu innych środków spożywczych, ochrony oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych, wykorzystywania alkoholu etylowego i destylatów pochodzenia rolniczego w napojach alkoholowych, a także uchylające rozporządzenie (WE) nr 110/2008 (Dz.U. UE L z 2019 r., Nr 130 ze zm.).

¹⁵ OECD, *Illicit trade...*

Podrobiony alkohol jest częścią większej kategorii opisanej jako „niezarejestrowany” alkohol¹⁶. Niezarejestrowany segment rynku alkoholu obejmuje nielegalnie produkowane i sprzedawane napoje, które nie znajdują odzwierciedlenia w oficjalnych statystykach i nie podlegają regulacjom prawnym. Niekiedy niezarejestrowane produkty są legalne, ale z różnych powodów nie są odnotowane w żadnych rejestrach¹⁷.

Takie produkty obejmują alkohol zakupiony w drodze legalnych transgranicznych zakupów i zarejestrowany jedynie w kraju zakupu oraz alkohol „zastępczy”, który jest legalnie produkowany do celów przemysłowych i spożywany przez konsumentów¹⁸.

Skala i obszar nielegalnego handlu napojami alkoholowymi są związane z szeregiem czynników. Przede wszystkim wymienić tu można opłacalność nielegalnego procederu, ryzyko wykrycia przez organy ścigania oraz surowość orzekanych kar.

Głównym czynnikiem napędzającym nielegalną sprzedaż napojów alkoholowych jest różnica cen między nielegalnym i legalnym alkoholem, która jest bezpośrednio związana z różnicą w podatkach na wyroby alkoholowe w różnych krajach. Między krajami występują znaczące różnice w stawkach akcyzy dla napojów alkoholowych, co stanowi zachętę do nielegalnego handlu transgranicznego (np. przemytu).

W Polsce ustawa z dnia 6 grudnia o podatku akcyzowym określa opodatkowanie podatkiem akcyzowym wyrobów akcyzowych oraz samochodów osobowych, organizację obrotu wyrobami akcyzowymi, a także oznaczanie znakami akcyzy¹⁹. Do kategorii wyrobów akcyzowych ustawodawca zakwalifikował: wyroby energetyczne, energię elektryczną, napoje alkoholowe, wyroby tytoniowe, susz tytoniowy, płyn do papierosów elektronicznych oraz wyroby nowatorskie, określone w załączniku nr 1 do ustawy o podatku akcyzowym²⁰.

Jednym z głównych celów akcyzy jest uzyskanie dochodów do budżetu państwa. Dodatkowo, oprócz funkcji fiskalnej, podatek akcyzowy służy prowadzeniu określonych działań w zakresie polityki zdrowotnej. Przykładem są tutaj napoje alkoholowe, gdzie drugoplanową rolą akcyzy jest ograniczenie dostępności tych towarów ze względu na ich szkodliwe działanie dla zdrowia.

¹⁶ L. Hood, *Counterfeit alcohol, sometimes containing jet fuel or embalming fluid, is a growing concern for tourists abroad*, <https://theconversation.com/counterfeit-alcohol-sometimes-containing-jet-fuel-or-embalming-fluid-is-a-growing-concern-for-tourists-abroad-119706> (data dostępu: 15.09.2022).

¹⁷ OECD, *Illicit trade...*

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ustawa z dnia 6 grudnia o podatku akcyzowym (Dz.U. z 2022 r., poz. 143).

²⁰ W. Warczak, *Znaczenie podatków pośrednich w systemie podatkowym*, [w:] P. Tański (red.), *Przebiegłość podatkowa w Polsce – wybrane zagadnienia*, Szczytno 2016, s. 22–23.

Artykuł 92 ustawy z dnia 6 grudnia o podatku akcyzowym do kategorii napojów alkoholowych zalicza alkohol etylowy, piwo, wino, napoje fermentowane oraz wyroby pośrednie.

Za alkohol etylowy uważa się wszelkie wyroby o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 1,2% obj., objęte pozycjami CN 2207²¹ i CN 2208²², oraz wyroby objęte pozycjami CN 2204²³, 2205²⁴ i 2206 00²⁵, o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 22% obj., a także napoje zawierające rozcieńczony lub nierozcieńczony alkohol etylowy²⁶.

Piwem są wszelkie wyroby objęte pozycją CN 2203 00 (piwo otrzymywane ze słodu) oraz wszelkie wyroby zawierające mieszaninę piwa z napojami bezalkoholowymi, objęte pozycją CN 2206 00 (np. cydr, perry i miód pitny), jeżeli rzeczywista objętościowa moc alkoholu w tych wyrobach przekracza 0,5% obj.

Terminem „wino” określa się wina niemusujące i wina musujące. Wina niemusujące to wszelkie wyroby objęte pozycjami CN 2204 i 2205:

– o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 1,2% obj., lecz nieprzekraczającej 15% obj., pod warunkiem że cały alkohol etylowy zawarty w gotowym wyrobie pochodzi wyłącznie z procesu fermentacji, albo

– o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 15% obj., lecz nieprzekraczającej 18% obj., pod warunkiem że nie zawierają żadnych dodatków wzbogacających oraz że cały alkohol etylowy zawarty w gotowym wyrobie pochodzi wyłącznie z procesu fermentacji.

Natomiast wina musujące objęte zostały normami CN: 2204 10, 2204 21 06, 2204 21 07, 2204 21 08, 2204 21 09, 2204 29 10, 2205 i znajdują się w butelkach zaopatrzonych w korek w kształcie grzybka, umocowany za pomocą węzłów lub spinek, albo cechują się ciśnieniem wynoszącym co najmniej 3 bary, spowodowanym obecnością dwutlenku węgla w roztworze. Wina musujące charakteryzują się również rzeczywistą objętościową mocą alkoholu przekraczającą 1,2% obj., lecz nieprzekraczającą 15% obj., w których cały alkohol etylowy zawarty w gotowym wyrobie pochodzi wyłącznie z procesu fermentacji²⁷.

²¹ CN 2207 – alkohol etylowy nieskażony o objętościowej mocy alkoholu 80% obj. lub większej; alkohol etylowy i pozostałe wyroby alkoholowe, o dowolnej mocy, skażone.

²² CN 2208 – alkohol etylowy nieskażony o objętościowej mocy alkoholu mniejszej niż 80% obj.; wódki, likiery i pozostałe napoje spirytusowe.

²³ CN 2204 – wino ze świeżych winogron, włącznie z winami wzmocnionymi; moszcz gronowy inny niż ten objęty pozycją 2009.

²⁴ CN 2205 – wermut i pozostałe wina ze świeżych winogron aromatyzowane roślinami lub substancjami aromatycznymi.

²⁵ CN 2206 00 – pozostałe napoje fermentowane, np. cydr (cidr), perry i miód pitny; mieszanki napojów fermentowanych oraz mieszanki napojów fermentowanych i napojów bezalkoholowych, nigdzie indziej niewymienione ani niewłączone.

²⁶ J. Matarewicz, *Art. 93. Stawka akcyzy na alkohol etylowy*, [w:] idem, *Ustawa o podatku akcyzowym. Komentarz aktualizowany*, 2022, Lex.

²⁷ J. Narodowska, M. Duda, *Problematyka nieprzemysłowej produkcji napojów alkoholowych. Analiza prawna i kryminologiczna*, [w:] A. Lewkowicz, W. Pływaczewski (red.), op. cit., s. 67.

Z kolei wyrobami pośrednimi są wszelkie wyroby o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu przekraczającej 1,2% obj., lecz nieprzekraczającej 22% obj., objęte pozycjami CN 2204 (wino), 2205 (wermut i inne wina ze świeżych winogron przyprawione roślinami lub substancjami aromatycznymi) i 2206 00 (pozostałe napoje fermentowane), niebędące piwem, winem lub napojem fermentowanym²⁸.

Ustawodawca, mając na względzie ochronę zdrowia obywateli, zwiększył stawki akcyzy na napoje alkoholowe w latach 2021–2022 oraz przedstawił harmonogram podwyżek akcyzy na te wyroby na lata 2023–2027 (tabela 2).

Tabela 2

Stawka akcyzy na napoje alkoholowe w latach 2021–2022 oraz harmonogram podwyżek akcyzy na wyroby alkoholowe na lata 2023–2027

Napoje alkoholowe	Stawka akcyzy od 1 hektolitra alkoholu etylowego 100-procentowego, zawartego w gotowym wyrobie						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Alkohol etylowy	6275,00 zł	6903,00 zł	7248,00 zł	7610,00 zł	7991,00 zł	8391,00 zł	8811,00 zł
Piwo	8,57 zł	9,43 zł	9,90 zł	10,40 zł	10,92 zł	11,47 zł	12,04 zł
Wino	174,00 zł	191,00 zł	201,00 zł	211,00 zł	222,00 zł	233,00 zł	245,00 zł
Napoje fermentowane	174,00 zł	191,00 zł	201,00 zł	211,00 zł	222,00 zł	233,00 zł	245,00 zł
Wyroby pośrednie	350,00 zł	385,00 zł	404,00 zł	424,00 zł	445,00 zł	467,00 zł	490,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia o podatku akcyzowym (Dz.U. z 2022, poz. 143).

Z tabeli 2 wynika, że ustawodawca wprowadził indeksację stawek akcyzy na napoje alkoholowe oraz stworzył tzw. mapę drogową w zakresie stawek akcyzy na wyroby alkoholowe na lata 2023–2027. Od 1 stycznia 2022 r. podwyższono stawki akcyzy na alkohol etylowy do kwoty 6903,00 zł, piwa – do 9,43 zł, wina i napoi fermentowanych – do 191,00 zł oraz wyrobów pośrednich – do 385 zł, jednocześnie pozostawiając bez zmian podatek akcyzowy dla cydru i perry o zawartości alkoholu do 5% obj. Warto zaznaczyć, że niejednolite sposoby naliczania akcyzy oraz nierówność pomiędzy stawkami przyczyniają się do różnej pozycji producentów napojów alkoholowych, jak również zwiększają atrakcyjność nabywania napojów spirytusowych w szarej strefie²⁹.

Zgodnie z tabelą 2 od roku 2023 do 2027 r. przewidziano coroczny 5-procentowy wzrost podatku akcyzowego na poszczególne wyroby alkoholowe.

²⁸ Ibidem, s. 68.

²⁹ R. Momot, *Produkcja i rynek napojów spirytusowych względem pozostałych napojów alkoholowych. Analiza otoczenia prawnego, gospodarczego i społecznego*, s. 11, <https://fundacjarepublikanska.org/wp-content/uploads/2017/06/branza-spirytusowa-raport.pdf> (data dostępu: 15.09.2022).

Unormowanie to należy ocenić negatywnie, gdyż wysokie opodatkowanie napojów alkoholowych nie wpłynie na ograniczenie spożycia alkoholu, wręcz może spowodować, że podrabianie napojów spirytusowych oraz produkcja odkażanego spirytusu staną się bardziej opłacalne.

Wysoki podatek akcyzowy, a wraz z tym wysokie ceny detaliczne legalnego alkoholu stwarzają dla przestępców i zorganizowanych grup przestępczych możliwości przemytu oryginalnych produktów oraz potajemnego wytwarzania i wprowadzania na rynek produktów niespełniających norm jakościowych³⁰. Takie praktyki uderzają przede wszystkim w konsumentów, gdyż nabywają oni produkt niepełnowartościowy, nieautentyczny i stanowiący zagrożenia dla zdrowia³¹. Nieuczciwi producenci mogą stosować do swoich produktów tańszy metanol zamiast wysoko opodatkowanego etanolu, co może powodować poważne konsekwencje zdrowotne dla konsumentów, takie jak: śmierć, obniżony poziom świadomości, słabą koordynację lub brak koordynacji, wymioty, ból brzucha oraz uszkodzenie nerwu wzrokowego³². Według danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego w 2020 r. na zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu (ostre zatrucia i używanie szkodliwe) w poradniach leczyło się 13 115 osób³³.

W trakcie pandemii COVID-19 dodatkowe ilości nielegalnego (w tym podrobionego) alkoholu trafiły na rynki poprzez brakujące łańcuchy dostaw, słabe egzekwowanie przepisów oraz nieszczelne granice. Zamknięcia niektórych przedsiębiorstw i problemy z transportem towarów przyczyniły się do zakłóceń w łańcuchach dostaw. Zakłócenia te generują zarówno nadwyżki dostaw towarów, jak i niezaspokojony popyt (w przypadku ograniczonego dostępu do istniejących dostawców). We wszystkich tych przypadkach przestępcy wykorzystywali te możliwości do osiągnięcia nielegalnych zysków³⁴.

Handel nielegalnymi produktami alkoholowymi jest atrakcyjnym celem dla przestępczości zorganizowanej, ponieważ zarówno rynek, jak i potencjalne zyski są duże, a w niektórych przypadkach wymagają niewielkich inwestycji. Łatwość wprowadzenia w błąd konsumenta oraz niskie ryzyko wykrycia nielegalnego handlu podrobionym alkoholem stwarzają odpowiednie warunki do unikania egzekwowania prawa.

Przed pandemią zakres sprzedaży nielegalnego alkoholu w Internecie był ograniczony, ale wraz z poluzowaniem przepisów podczas COVID-19 i aktywnym rozwojem sprzedaży internetowej przez producentów i sprzedawców de-

³⁰ OECD, *Dangerous fakes...*

³¹ A. Kowalska, *Problem fałszowania żywności w Polsce*, „Problemy Jakości” 2016, nr 9, s. 31.

³² OECD, *Dangerous fakes...*

³³ Główny Urząd Statystyczny, *Zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu – ostre zatrucia i używanie szkodliwe*, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/tablica> (data dostępu: 15.09.2022).

³⁴ OECD, *Dangerous fakes...*

talicznych zwiększyły się możliwości handlu takimi produktami³⁵. Według *Euromonitor Alcoholic Drinks Passport 2021* światowa sprzedaż alkoholu w Internecie w 2020 r. wzrosła o 33%, powodując dynamiczny rozwój handlu online tymi produktami. IWSR Drinks Market Analysis przewiduje dalszy wzrost sprzedaży alkoholu o ponad 74% do 2024 r., gdyż konsumenci bardziej przyzwyczajają się do kupowania wyrobów alkoholowych online³⁶.

Obszar niewłaściwego wykorzystania Internetu w celu ułatwienia nielegalnej sprzedaży nielegalnych napojów alkoholowych jest nieznany, ale przypuszcza się, że skala takich naruszeń jest znacząca. Organy ścigania podjęły wiele działań mających na względzie zwalczanie nielegalnego handlu w sieci, jednakże nadal istnieją poważne wyzwania związane z lukami w egzekwowaniu prawa oraz kontrolą transgranicznego przemieszczania podróbek w paczkach pocztowych i przesyłkach kurierskich, które są wykorzystywane przez przestępców i zorganizowane grupy przestępcze.

Sposoby podrabiania napojów alkoholowych

Podrabianie alkoholu może przybierać różne formy. W przypadku wina i napojów spirytusowych strony wytwarzają czasami produkty podobne, które mają na celu oszukanie nabywców, niekoniecznie naruszając jednak znaki towarowe. Produkty te mogą wchodzić na rynki za pośrednictwem szeregu kanałów, takich jak: lokalne sklepy, bary, kawiarnie i festyny uliczne.

Inna forma podrabiania obejmuje manipulowanie butelkami, w ramach którego strony zbierają i napełniają oryginalne butelki tańszym winem i napojami spirytusowymi. Choć procedura ta ma charakter długotrwały, przestępcy zwrócili na nią większą uwagę, uznając, że warto uzyskać i uzupełnić prawdziwe puste butelki wysokiej klasy win i napojów spirytusowych, a nie próbować powielać oryginalne szklane butelki. W takich przypadkach oryginalne etykiety są zwykle nadal przymocowane do butelek. Takie podejście znacznie przyspieszyło również ich czas wprowadzenia na rynek. Zainteresowanie uzupełnianiem oryginalnych butelek tańszymi napojami spowodowało silny popyt na puste butelki słynnych win i alkoholi klasy *premium*³⁷.

Często tym procederem trudnią się barmani, którzy mają łatwy dostęp do pustych butelek z zagranicznym alkoholem. W Indiach rozbito zorganizowaną grupę przestępczą barmanów, która mieszała tańszy alkohol z luksusowymi zagranicznymi markami i sprzedawała w barach nieświadomym klientom po

³⁵ OECD, *Illicit trade...*

³⁶ IARD, *Global standards for online alcohol sale and delivery*, <https://www.iard.org/IARD/media/Documents/25052021-Global-standards-for-online-alcohol-sale-and-delivery.pdf> (data dostępu: 8.11.2022).

³⁷ OECD, *Illicit trade...*

obniżonej cenie. W wyniku zorganizowanych działań odzyskano prawie 150 butelek alkoholu zagranicznego *premium* oraz zatrzymano pięć osób³⁸. Przykład ten pokazuje, że rynki produktów podrabianych są dobrze ugruntowane, a właściciele pubów i barów są zachęceni do zakupu podrabianego alkoholu, aby zmaksymalizować swoje zyski³⁹.

W odpowiedzi niektórzy europejscy eksporterzy wina i napojów spirytusowych prowadzą kampanię na rzecz restauracji, aby niszczyły butelki i zakrętki po spożyciu prawdziwego wyrobu alkoholowego, tak aby nie można było ich ponownie napełnić i wykorzystać w celu sprzedaży podrobionego alkoholu.

Podrabianie może być także przeprowadzane przy użyciu nielegalnie wyprodukowanego alkoholu. Taka produkcja może być prowadzona na małą skalę, przy minimalnych nakładach inwestycyjnych, ale istnieją przykłady bardziej wyrafinowanych i zakrojonych na większą skalę operacji, które są w stanie wyprodukować 10 000 butelek alkoholu na godzinę. Mogą zatem istnieć znaczne różnice w kosztach i technologiach stosowanych do produkcji alkoholu. W odniesieniu do produkcji na małą skalę sprzęt do produkcji napojów spirytusowych można łatwo kupić za niewielkie pieniądze na platformach internetowych.

Producenci podrabianych napojów alkoholowych mogą swobodnie korzystać ze słabo kontrolowanych kanałów dystrybucji, w których mogą zaopatrzyć się w takie surowce, jak etanol. Po stronie podaży nielegalni handlowcy mogą rozszerzyć swoją działalność, sprzedając bezpośrednio konsumentom podrobiony alkohol za pośrednictwem nieformalnych punktów sprzedaży, stref wolnocłowych i platform handlu elektronicznego.

Zapobieganie i walka z podrabianiem napojów alkoholowych

Przeciwdziałanie podrabianiu napojów alkoholowych i ściganie sprawców trudniących się tym procederem jest skomplikowanym przedsięwzięciem, wymagającym szeregu krajowych i międzynarodowych działań⁴⁰.

Istotne jest wzmocnienie koordynacji polityki alkoholowej, podejmowanej wspólnie przezorgany ścigania i inne instytucje zajmujące się kwestią podra-

³⁸ The Times of India, *Delhi: gang adulterating expensive foreign liquor busted, 5 held*, http://timesofindia.indiatimes.com/articleshow/95043776.cms?utm_source=contentofinterest&utm_medium=text&utm_campaign=cpst (data dostępu: 8.11.2022).

³⁹ J. Spencer, N. Lord, C.F. Elizondo, *Distribution and consumption of counterfeit alcohol: getting to grips with fake booze*, s. 33, <https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/files.alcoholchange.org.uk/documents/The-distribution-and-consumption-of-counterfeit-alcohol-Final-Report.pdf> (data dostępu: 8.11.2022).

⁴⁰ OECD, *Illicit trade...*

biania towarów w celu monitorowania, przechwytywania i powstrzymywania nielegalnych działań w całym łańcuchu dostaw.

Koordynacja działań tych organów musi obejmować przede wszystkim regulację i kontrolę dostaw etanolu, monitorowanie zakładów produkcyjnych oraz wymaganie od producentów pozwoleń zdrowotnych i sanitarnych, jak również wzmocnienie granic państwowych⁴¹. Oprócz tego dobrym rozwiązaniem jest stosowanie znaków skarbowych, które zawierają zarówno fizyczne, jak i cyfrowe zabezpieczenia. Wysoki stopień bezpieczeństwa zapewniają znaki skarbowe zawierające kody kreskowe lub kody QR wraz z hologramem, które zmniejszają szansę podrobienia alkoholu oraz pomagają w śledzeniu produktu w łańcuchu dostaw⁴².

Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych i Ministerstwo Finansów stworzyły internetowy system informacji o banderolach akcyzowych (SIBA), który pozwala każdemu konsumentowi sprawdzić, czy dany produkt posiada legalną banderolę⁴³. System ten należy ocenić pozytywnie, gdyż stanowi doskonałe narzędzie dla służb państwowych oraz właścicieli placówek, w których są sprzedawane wyroby oznaczone znakami akcyzy. Pozwala także na zwiększenie świadomości społecznej konsumentów w zakresie możliwości weryfikacji oryginalności banderol, a tym samym legalności produktu⁴⁴.

Równie ważnym aspektem, mającym wpływ na ograniczenie zjawiska podrabiania napojów alkoholowych, jest intensyfikacja współpracy międzynarodowej na rzecz zwalczania podrabiania napojów alkoholowych⁴⁵. Dobrym przykładem są działania Europolu i Interpolu, który co rocznie koordynuje operację OPSON, mającą na celu walkę z podrabianą i niespełniającą norm żywnością i napojami. W 2021 r. operacja objęła organy ścigania z 72 krajów, w tym 26 państw członkowskich Unii Europejskiej. Operację wspierały również Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF), Dyrekcja Generalna Komisji Europejskiej ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Żywności (DG SANTE) oraz Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO), a także krajowe organy regulacyjne ds. żywności i partnerzy z sektora prywatnego⁴⁶.

⁴¹ Ibidem.

⁴² Holostik, *What are the effects of counterfeiting on the alcohol & beverages industry?*, <https://holostik.com/blog/what-are-the-effects-of-counterfeiting-in-the-alcohol-beverages-industry/> (data dostępu: 15.09.2022).

⁴³ Zob. <https://www.banderolaakcyzowa.pl/>.

⁴⁴ Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych, *Banderole bez tajemnic*, https://www.pwpw.pl/Aktualnosci/2012/10/Banderole_bez_tajemnic.html (data dostępu: 8.11.2022).

⁴⁵ OECD, *Illicit trade...*

⁴⁶ Europol, *15 000 tonnes of illegal food and beverages off the market*, <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/15-000-tonnes-of-illegal-food-and-beverages-market> (data dostępu: 15.09.2022).

W aspekcie podrabiania napojów alkoholowych wykryto zorganizowaną grupę przestępczą wykorzystującą barwniki do zmiany jakości napojów alkoholowych. W wyniku przeprowadzonych działań zatrzymano 14 osób i skonfiskowano 47 660 litrów whisky i 9550 litrów alkoholu, które miały być wykorzystane do podrabiania alkoholu⁴⁷.

Przeprowadzenie skutecznej walki z podrabianiem napojów alkoholowych wymaga także usprawnienia gromadzenia i wymiany informacji między organami ścigania oraz prowadzenia statystyk uwzględniających wielkość i dynamikę tego zjawiska. Brakuje jednej bazy danych, w której zbierane byłyby informacje od wszystkich służb zajmujących się wykrywaniem podrabiania napojów alkoholowych. Właściwe rozpoznanie skali zjawiska podrabiania napojów alkoholowych i wielkości czarnego rynku może wpłynąć na jego efektywniejsze zwalczanie, jak również na możliwość wprowadzenia właściwych działań profilaktycznych celem zapobiegania temu procederowi.

Z punktu widzenia legislacji istotne jest także zwiększenie skuteczności egzekwowania przepisów oraz zaostrzenie kar związanych z podrabianiem napojów alkoholowych. Skuteczne egzekwowanie przepisów jest konieczne, aby wzmocnić koordynację między krajami oraz instytucjami rządowymi w celu zapobiegania podrabianiu lub przemytowi oraz dostosowania priorytetów fiskalnych, zdrowotnych i bezpieczeństwa⁴⁸.

Odnosząc się do kwestii zwiększenia zagrożenia karnego za czyny zabronione związane z nielegalną produkcją alkoholu, należy wskazać na unormowania znajdujące się w dwóch aktach prawnych: w ustawie z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych i w ustawie z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy.

Ustawa z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych określa zasady i warunki podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej w zakresie wyrobu alkoholu etylowego i jego skażania. Artykuł 13 wskazanej ustawy penalizuje wyrób, oczyszczanie, skażenie lub odwadnianie alkoholu etylowego bez uzyskanego wpisu do rejestru podmiotów wykonujących działalność w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego, przewidując dla sprawcy za popełnienie tego czynu zabronionego karę grzywny, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3. W przypadku gdy wskazany czyn dotyczy alkoholu znacznej wartości, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5⁴⁹.

Przewidziane przez ustawodawcę zagrożenie karne wydaje się niewystarczające do efektywnej walki z przestępcami zajmującymi się nielegalną produkcją alkoholu, w tym podrabianiem napojów alkoholowych. W przedmiocie

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ OECD, *Illicit trade...*

⁴⁹ Ustawa z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 2352).

podrabiania napojów alkoholowych stosowną karą kryminalną do stopnia zawinienia sprawcy oraz ciężaru gatunkowego czynu jest kara pozbawienia wolności od 3 lat do 6 lat.

Środkiem karnym orzekanym za podrabianie napojów alkoholowych powinno być świadczenie pieniężne oraz podanie wyroku do publicznej wiadomości, albowiem procederem tym zajmują się najczęściej zorganizowane grupy przestępcze i jedynie wysoka kara finansowa może odstraszać potencjalnych sprawców⁵⁰.

Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy⁵¹ zawiera przepisy odnoszące się do nieprawidłowego lub nieodpowiedniego oznaczania znakami akcyzy napojów alkoholowych, w szczególności znakami uszkodzonymi, zniszczonymi, podrobionymi, przerobionymi lub nieważnymi, gdzie ustawodawca za popełniony czyn przewiduje karę grzywny do 720 stawek dziennych. W wypadku mniejszej wagi sprawca podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe (art. 66 k.k.s.).

Natomiast art. 67 k.k.s. penalizuje zachowanie osoby polegające na podrabianiu albo przerobieniu znaku akcyzy albo upoważnieniu do odbioru banderol, za które przewidziano karę grzywny do 720 stawek dziennych albo karę pozbawienia wolności, albo obie kary łącznie. Co więcej, osoba, która uzyskuje lub przysposabia środki do tego przestępstwa skarbowego, podlega karze grzywny do 240 stawek dziennych albo karze pozbawienia wolności do lat 2 albo obu tym karom łącznie. Natomiast nie podlega za te przestępstwo skarbowe osoba, która odstąpiła od jego dokonania, w szczególności zniszczyła uzyskane lub przysposobione środki lub zapobiegła skorzystaniu z nich w przyszłości. W wypadku mniejszej wagi sprawca czynu zabronionego podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe.

Wydaje się słuszne zwiększenie stawek dziennych kary grzywny za czyny zabronione zawarte w art. 66 k.k.s. oraz art. 67 k.k.s. oraz kary pozbawienia wolności do lat 6.

Za wprowadzeniem takiego rozwiązania przemawia fakt, że takie alkohole stanowią poważne zagrożenie dla życia i zdrowia konsumentów oraz znacząco zmniejszają wpływy do budżetu państwa⁵².

Warto zwrócić w tym miejscu uwagę na kwestię nieuregulowania sprzedaży napojów alkoholowych poprzez platformy internetowe w Polsce⁵³. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w art. 18 ust. 1 stanowi jedynie, że sprzedaż napojów alkoholo-

⁵⁰ E. Mucha, *Nielegalna produkcja alkoholu. Problematyka prawnokryminalistyczna*, Szczytno 2020, s. 438.

⁵¹ Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (Dz.U z 2022 r., poz. 859), dalej jako k.k.s.

⁵² E. Mucha, op. cit., s. 438.

⁵³ I. Niżnik-Dobosz, *Art. 18*, [w:] M. Koszowski, I. Niżnik-Dobosz, *Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Komentarz*, 2022, Lex.

lowych przeznaczonych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży może być prowadzona tylko na podstawie zezwolenia wydanego przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta, właściwego ze względu na lokalizację punktu sprzedaży⁵⁴. Mimo tego przedsiębiorcy decydują się sprzedawać alkohol za pośrednictwem Internetu do miejsca zamieszkania klientów. Takie praktyki mogą być wykorzystywane do nielegalnej sprzedaży podrobionych wyrobów alkoholowych. Oprócz tego niosą ryzyko nabywania alkoholu online przez osoby nieletnie oraz nietrzeźwe⁵⁵.

Ostatnim aspektem jest formułowanie kompleksowych strategii alkoholowych w celu zwalczania nielegalnego handlu napojami alkoholowymi oraz podnoszenie świadomości konsumentów związanych z zagrożeniami związanymi ze spożyciem podrobionych napojów alkoholowych poprzez działania edukacyjne i kampanie społeczne⁵⁶. Wielu konsumentów nieświadomie kupuje nielegalne produkty, dlatego należy skoncentrować się na podnoszeniu świadomości w zakresie istnienia takich produktów i związanych z nimi szkód.

Związek Pracodawców Polski Przemysł Spirytusowy od lat prowadzi kampanie społeczne i programy edukacyjne odpowiadające na najważniejsze problemy wynikające ze szkodliwej konsumpcji alkoholu⁵⁷. Zadaniem tych programów jest promowanie wśród Polaków odpowiedzialnego spożywania alkoholu, jak również zwiększenie świadomości społecznej o zagrożeniach płynących z konsumpcji alkoholu pochodzącego z nieznanego źródła. Związek ten prowadzi także portal edukacyjny, na którym konsumenci mogą poznać zasady bezpiecznego spożywania alkoholu oraz dowiedzieć się, jak rozpoznać nielegalny alkohol⁵⁸.

Podrabiane napoje alkoholowe nie spełniają wymaganych norm jakościowych i stanowią realne zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa i zdrowia konsumentów. Przeprowadzone przemyslenia skłaniają do refleksji, że tylko świadoma edukacja społeczeństwa i zdecydowane działania państwa mogą rozwiązać problemy związane z wprowadzaniem do obrotu handlowego podrobionych napojów alkoholowych, jak również uchronić legalnie działających producentów wyrobów alkoholowych przed nieuczciwą konkurencją. Dlatego tak ważne są kompleksowe działania w obszarze legislacyjnym, edukacyjnym oraz organizacyjnym, które pozwolą na skuteczne przeciwdziałanie i zwalczanie zjawiska podrabiania napojów alkoholowych, a także przyczynią się do

⁵⁴ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021, poz. 1119).

⁵⁵ M. Leyshon, *Delivering a problem? Alcohol change UK*, s. 13, <https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/files.alcoholchange.org.uk/documents/Delivering-a-problem-final.pdf> (data dostępu: 15.09.2022).

⁵⁶ OECD, *Illicit trade...*

⁵⁷ Związek Pracodawców Polski Przemysł Spirytusowy, *Nasze kampanie*, <https://zppps.pl/pl/nasze-kampanie>,28 (data dostępu: 8.11.2022).

⁵⁸ Zob. <https://pijodpowiedzialnie.pl>.

podniesienia świadomości konsumentów na temat szkodliwości tego procederu dla zdrowia i życia człowieka.

Wykaz literatury

- EUIPO, *2020 Status Report On IPR Infringement. Why IP Rights are important, IPR infringement, and the fight against counterfeiting and piracy*, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d7e6f903-c577-11ea-b3a4-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>.
- Europol, *15 000 tonnes of illegal food and beverages off the market*, <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/15-000-tonnes-of-illegal-food-and-beverages-market>.
- Europol, *Counterfeits, substandard goods and intellectual property crime in the COVID-19 pandemic*, https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/report_covid_19_viral_marketing_counterfeits.pdf.
- Food Standards Alcohol, *Fake alcohol*, <https://www.food.gov.uk/safety-hygiene/fake-alcohol>.
- Fundacja Warsaw Enterprise Institute, *Przemysł spirytusowy w Polsce*, <https://wei.org.pl/wp-content/uploads/2019/01/Przemys%C5%82-spirytusowy-w-Polsce.pdf>.
- Główny Urząd Statystyczny, *Zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu – ostre zatrucia i używanie szkodliwe*, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/tablica>.
- Holostik, *What are the effects of counterfeiting on the alcohol & beverages industry?*, <https://holostik.com/blog/what-are-the-effects-of-counterfeiting-in-the-alcohol-beverages-industry/>.
- Hood L., *Counterfeit alcohol, sometimes containing jet fuel or embalming fluid, is a growing concern for tourists abroad*, <https://theconversation.com/counterfeit-alcohol-sometimes-containing-jet-fuel-or-embalming-fluid-is-a-growing-concern-for-tourists-abroad-119706>.
- IARD, *Global standards for online alcohol sale and delivery*, <https://www.iard.org/IARD/media/Documents/25052021-Global-standards-for-online-alcohol-sale-and-delivery.pdf>.
- Kowalska A., *Problem fałszowania żywności w Polsce*, „Problemy Jakości” 2016, nr 9.
- Leyshon M., *Delivering a problem? Alcohol change UK*, <https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/files.alcoholchange.org.uk/documents/Delivering-a-problem-final.pdf>.
- Matarewicz J., *Art. 93 Stawka akcyzy na alkohol etylowy*, [w:] idem, *Ustawa o podatku akcyzowym. Komentarz aktualizowany*, 2022, Lex.
- Momot R., *Produkcja i rynek napojów spirytusowych względem pozostałych napojów alkoholowych. Analiza otoczenia prawnego, gospodarczego i społecznego*, <https://fundacja-republikanska.org/wp-content/uploads/2017/06/branza-spirytusowa-raport.pdf>.
- Narodowska J., Duda M., *Problematyka nieprzemysłowej produkcji napojów alkoholowych. Analiza prawna i kryminologiczna*, [w:] A. Lewkowicz, W. Pływaczewski (red.), *Przeciwdziałanie patologiom na rynku żywności*, WSPol/Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej WPiA UWM, Szczytno 2015.
- Niżnik-Dobosz I., *Art. 18*, [w:] M. Koszowski, I. Niżnik-Dobosz, *Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Komentarz*, 2022, Lex.
- OECD, *Dangerous fakes: trade in counterfeit goods that pose health, safety and environmental risks*, <https://www.oecd.org/publications/dangerous-fakes-117e352b-en.htm>.

- OECD, *Illicit trade in high-risk sectors, implications of illicit alcohol for public health and criminal networks*, https://www.oecd-ilibrary.org/governance/illicit-trade-in-high-risk-sectors_1334c634-en.
- Płocki R., *Bezpieczeństwo żywności w kontekście jej fałszowania*, WSPol, Szczytno 2017.
- Pływaczewski W., *Zorganizowane formy przestępczości w sektorze żywności – obszary zagrożeń i przeciwdziałanie*, [w:] A. Lewkowicz, W. Pływaczewski (red.), *Przeciwdziałanie patologiom na rynku żywności*, WSPol/Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej WPiA UWM, Szczytno 2015.
- Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych, *Banderole bez tajemnic*, https://www.pwpw.pl/Aktualnosci/2012/10/Banderole_bez_tajemnic.html.
- Spencer J., Lord N., Elizondo C.F., *Distribution and consumption of counterfeit alcohol: getting to grips with fake booze*, <https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/files.alcohol-change.org.uk/documents/The-distribution-and-consumption-of-counterfeit-alcohol-Final-Report.pdf>.
- The Times of India, *Delhi: gang adulterating expensive foreign liquor busted, 5 held*, http://timesofindia.indiatimes.com/articleshow/95043776.cms?utm_source=contentofinterest&utm_medium=text&utm_campaign=cppst.
- Wajsaman N., Burgos C., Davies C., *Koszt ekonomicznych naruszeń praw własności intelektualnej do napojów spirytusowych i wina*, https://euipe.europa.eu/tunnelweb/secure/webdav/guest/document_library/observatory/resources/research-and-studies/ip_infringement/study8/wines_and_spirits_pl.pdf.
- Warczak W., *Znaczenie podatków pośrednich w systemie podatkowym*, [w:] P. Tański (red.), *Przestępczość podatkowa w Polsce – wybrane zagadnienia*, Agencja Reklamowo-Wydawnicza B&W Wojciech Janecki, Szczytno 2016.
- Związek Pracodawców Polski Przemysł Spirytusowy, *Nasze kampanie*, <https://zppps.pl/pl/nasze-kampanie>.

Summary

Counterfeiting of alcoholic beverages – a problem affecting the state and consumers

Keywords: criminal law, criminology, excise goods, illegal alcohol, counterfeiting of alcoholic beverages, trademark.

The illegal trade in counterfeit alcoholic beverages is a serious and growing threat in the modern world. It has a negative impact on aspects of life such as consumer health, economic growth and the rule of law. The aim of this article is to provide a comprehensive analysis of the counterfeiting of alcoholic beverages by defining the concept, scope and trends associated with it. The article also considers the latest methods of counterfeiting alcoholic beverages, as well as addresses issues of prevention and combating this phenomenon. These considerations allow us to conclude that only systemic measures in the legislative, educational and organisational areas will make it possible to effectively prevent and combat the counterfeiting of alcoholic beverages and to increase consumer awareness of the negative impact on their health and life.